

ÜNİTE - 5

KİŞİLİK GELİŞİMİ

- Kişilik, bireyi başkalarından ayıran, bireyin doğuştan getirdiği (huy = mizaç) ve sonradan kazandığı Özelliklerin (karakter) bir bütünüdür.
- Duygularımız, yeteneklerimiz, huyumuz, sosyal, fiziksel-psikomotor ve bilişsel özelliklerimiz, karakter ve değerlerimiz, inançlarımız ve tutumlarımız, görüşlerimiz, vb. tüm özelliklerimiz kişiliğimizi oluşturur
- Kişilik gelişimi konusunda Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramı ve Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı ele alınmaktadır.

KİŞİLİK GELİŞİMİNDE ETKİLİ OLAN İKİ TEMEL FAKTÖRLER

-KALITIMSAL :Bireyin genler yoluyla anne-babasından aldığı özelliklerdir.

Bunlar; cinsiyet,göz rengi,zeka kapasitesi,fiziksel özellikler(boy,ten rengi,saç rengi ve biçimi),yaratıcılık ve düşünme kapasitesi,problem çözme becerileridir.

Anne rahminde,anneden gelen yumurta hücresi ile babadan gelen sperm hücresi birleşerek(23+23=46 kromozom) zigot meydana gelir.Zigot hızla çoğalarak insan organizmasını oluşturur.

Kalıtım,gelişimi etkileyen önemli bir faktördür ve kalıtımın kapsamını annenin yumurta ve babanın sperm hücrelerinde bulunan 23'er adet kromozom belirlemektedir.Her kromozomda 20.000 gen bulunmaktadır.

Kişinin tüm genetik özelliklerinin kodlandığı DNA'lar bu genlerde bulunur.Genlerdeki DNA' lar organizmanın anahtarlarıdır,genetik şifreleri ihtiva ederler.Organların oluşumu,diğer genlerin düzenlenmesi,organizma için yaşamsal öneme sahip olan enzimlerin salgılanması vb. DNA tarafından yönlendirilir.

Genler baskın ve çekinik olmak üzere 2 türdür.Baskın genler özelliklerini dölüte geçirir.Anne babadan çocuğa kalıtım yoluyla geçen yapıya Genotip denir.Fenotip ise bu genetik yapının dışarıdan gözlenebilen şeklidir.Zeka ve bedensel özellikler büyük oranda genotiple belirlenir.

Cinsiyet tamamen kromozom düzeniyle belirlenir.Canlı hücrelerinde 23 çift kromozomun bir çifti cinsiyet kromozomlarıdır.X ve Y olmak üzere iki tip cinsiyet kromozomu vardır.XX:Kadın cinsiyet hormonu, XY:Erkek cinsiyet hormonudur.

⇒Fenotip çevre tarafından etkilenir.Örneğin;zekanın sınırları Genotip tarafından belirlenir.Ancak gözlenen zeka,gerek rahim içindeki çevre,gerek doğum sırasındaki olaylar,gerekse doğum sırasındaki çevre tarafından belirlenir.Bununla birlikte çocuğun göz rengi kesin olarak genotiptir.

⇒Kalıtım önemli ölçüde gelişimin fiziksel ve zihinsel alanlarında etkilidir.

2-ÇEVRESEL :Çevre faktörü 3 evrede incelenir.

I-Doğum öncesi

II -Doğum Sırası

III- Doğum sonrası

I-Doğum öncesi=Anne karnında geçen süredeki dış etkilenmeleri kapsar.

⇒ör Annenin sigara dumanı olan bir çevrede yaşaması,yüksek gürültülü bir çevrede yaşaması.

II -Doğum sırası=Fetüsün(bebeğin) oksijensiz kalması,kordon dolanması,uzman olma-

yanların bilinçsiz müdahaleleri doğum sırasında yaşanan olumsuzluklardır.

III-Doğum sonrası=Beslenme düzeni,hastalık ve kazalar,aile yapısı,eğitim olanakları,arkadaş çevresi gibi etkenlerdir.

-AİLENİN ÇOCUK YETİŞTİRME TARZLARI:Aile içinde bebeğe yaşamının ilk yılında gösterilecek sevgi ve sıcak yakınlık,onun temel güven duygusunu kazanmasında önemli rol oynamaktadır.

Her davranış için katı kurallar koyan,cezalandırıcı,istek ve dileklerin açıklamasını engelleyen sınırlandırıcı ana-babaların çocuklarının,kuralcı,otoriter,çocuklara karşı düşmanca davranan,despot oldukları gözlenmiştir.

Anne-baba,çocuğun davranışlarını ne aşırı derecede kontrol edip kısıtlamalı,ne de çocuğun her istediği şeyi yapmalıdır.Tutarlı ve güven verici bir tutuma sahip olmalıdır.

-AİLENİN PARÇALANMASI: Ailenin dağılması,boşanmalar,tüm çocuklar için sancılıdır,acı vericidir.Küçük çocuklar daha çok etkilenmekte,hatta olaylardan kendini sorumlu tutmaktadır.Büyük yaşlardaki çocuklar ise boşanma olaylarını daha kolay kabul etmektedirler.

-ÇOCUKLARIN DOĞUŞ SIRASI:Ana-babalar ilk çocuklarından çok şey beklerler.

İlk çocukların yüksek motivasyonlu,hırslı,başarılı,kurallara uyan bireyler olarak yetişmelerini beklerler.Buna rağmen kendilerine güveni azdır.Temkinli ve tutuculardır.

Sonuncu doğan çocukların özellikleri de ilk çocuklara benzeyebilir.Ancak ilk doğanlar genellikle erken olgunlaşırken sonuncular,uzun süre çocuksu kalabilirler.İlk doğanlara göre daha çok ilgi çekmeyi başarabilirler.

Ortanca çocuklar ise,eğer cinsiyet farkı vb. istenilen özellikleri yoksa,ilgi odağı olamazlar.Çok fazla ilgi görmedikleri için,daha bağımsızdırlar.Akranlarıyla daha iyi ilişki kurarlar.Daha mutlu olurlar

- Kişilik gelişimi konusunda Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramı ve Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı ele alınmaktadır.

FREUD'UN PSIKOSEKSÜEL GELİŞİM KURAMI

Freud'un Kişiliğin Yapısı, Örgütlenmesi ve Gelişimine İlişkin Kurumsal Yaklaşımları

- Topografik Kişilik Kuramı
- Yapısal Kişilik Kuramı
- Psikoseksüel Gelişim Kuramı

Topografik Gelişim Kuramı

- Bu kuram bireyin bilişsel etkinlikleriyle ilişkili olup, insan davranışlarının bilinçten öte, bilinçli ile ilişkili olduğunu vurgular.
- Freud, bireyin çeşitli bilişsel etkinliklerinin bilinçle uzaklıklarını saptamayı amaçlamış ve bilişsel içeriklerin belirli biliş bölgelerinde bulunduğunu söylemiştir.
- Bilinç: Bireyin herhangi bir anda farkında olduğu yaşantılarının bulunduğu bölgedir.
- Bilinç Öncesi: Bireyin ancak dikkatini zorlayarak hatırlayabildiği yaşantılarının bulunduğu bölgedir.
- Bilinç Dışı: Bireyin farkında olmadığı, dikkatini zorlansa bile bilinçle çıkaramadığı, hatırlayamadığı olayların barındığı bölgedir.

Yapısal Kuram :

- Freud' göre kişiliği oluşturan üç yapı vardır:
- İd, ego ve süpereo.

İd:

- Kalıtımsal olarak gelen içgüdüleri içeren yapıdır.
- Ruhsal enerji kaynağı olan İd, ego ve süperegonun çalışması için de gerekli olan enerjiyi sağlar.
- İd zevk ilkesine göre çalışır ve bütün isteklerin hiç beklenmeden doyurulmasını ister.

Ego:

- İd'i denetleyen yapıdır.
- Kişiliğin yürütme organı olan ego, gerçeklik ilkesine göre çalışır.
- Ego'nun görevi, id'in isteklerini süpereo elverdiği ölçüde yerine getirmektir.
- İd ile süpereo arasında meydana gelen çatışmalarda uzlaşma sağlamakla yükümlüdür.

Süpereo:

- Çocuğa ailesi ve toplum tarafından aktarılan değerleri, ahlak kurallarını yansıtır.
- Kişiliğin bu yönü kusursuz olmak için çabalar.
- Vicdan ilkesine göre çalışan süpereo, hem id'den gelen ve kabul edilemeyecek olan istekleri bastırmaya çalışır, hem de egoyu kusursuz olmaya yöneltmek için çalışır.

Freud,

- Kişilik gelişimi bakımından ilk çocukluk yıllarındaki yaşantıların önemini vurgular.
- Normal gelişimin sağlanması için gelişimin her döneminde bireyin temel ihtiyaçlarının doyurulması gerekir.
- Eğer bu temel ihtiyaçlar karşılanmazsa kişilik gelişimi engellenir.

Freud'un psikoseksüel gelişiminin beş temel dönemi:

1. Oral Dönem (0-1 yaş) ,
2. Anal Dönem (1- 3 yaş) ,
3. Fallik Dönem (3 - 6 yaş)
4. Gizil Dönem (6-12 yaş)
5. Genital Dönem (12 - 18 yaş)

1. Freud'un psikoseksüel dönemlerinden Oral Dönem (0-1 yaş):

- Temel haz kaynağı emmedir.
- Emme, pasif ve bağımlı bir davranıştır.
- Freud' a göre, anne ya da annenin yerine geçen yetişkin tarafından çocuğun memeden erken kesilmesi ya da aksine uzun emzirilmesi, onun bu döneme bağımlı olmasına neden olmaktadır.

2. Freud'un psikoseksüel dönemlerinden Anal Dönem (1- 3 yaş):

- idrar ve dışkı çıkarma ile ilgilidir.
- Cinsel haz dışkılama bölgesine yoğunlaşır.
- Çocuk bu dönemde kendini ve çevreyi kontrol etmeyi öğrenir.
- Katı ve baskıcı bir tuvalet eğitimi veren anne-baba, çocuğun bu dönemde bağımlı kalmasına neden olur ve bu tutum çocuğun ilerde kişilik yapısına olumsuz etki etmektedir.

3. Freud'un psikoseksüel dönemlerinden Fallik Dönem (3 - 6 yaş):

- Çocuklar bu dönemde cinsel organlarından zevk aldıklarını farkedirler.
- Karşı cins ebeveyne açık olarak daha fazla sevgi gösterisinde bulunur.
- Freud'a göre, erkek çocuk annesine (Oedipus kompleksi), kız çocuk ise babasına (Elektra kompleksi) cinsel içerikli bir sevgi besler.
- Anne-baba ya da onların yerine geçen yetişkinler, çocuklara sıcak ve sevgi dolu bir şekilde davranmalıdırlar.
- Çocuklar bu dönemde yetişkinlerini model alarak cinsiyet rollerini kazanmaya başlarlar.

4. Freud'un psikoseksüel dönemlerinden Gizil Dönem (6-12 yaş):

- Çocuk cinsiyetle ilgili konulardan hoşlanmazlar ve kendilerini oyuna verirler.
- Freud'a göre, davranışın kaynağı olan cinsel ve saldırgan kökenli enerjiler bu dönemde, öğrenme, merak ve araştırma etkinliklerinde kullanılmaktadır.
- Ergenlik fırtınası öncesi durgunluk olarak görülür.

5. Freud'un psikoseksüel dönemlerinden Genital Dönem (12 - 18 yaş):

- Hızlı bir fiziksel gelişme vardır.
- Ergen ebeveynle ilişkilerini düzenlemek, çatışmalarını çözümlenmek ihtiyacındadır.

ERİKSON'ın PSİKO-SOSYAL GELİŞİM KURAMI

Bu KuramA göre insanın yaşamında sekiz kritik dönem vardır:

1. Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0 - 1 yaş):

- Bu dönemde bebekler çevrelerindeki dünyaya güvenebilecekleri ya da güvenemeyeceklerine ilişkin temel duygular edinirler.
- Bu süre içinde çevresindekilerle ilişkilerinin niteliği çocuğun temel güven duygusunu etkiler.

2. Bağımsızlığa Karşı Utanma ve Kuşkuculuk (1 - 3 yaş):

- Çocuğun yürümeye ve konuşmaya başlaması ile ailesine olan bağımlılığı azalmaya başlar. Kendi çevrelerini kontrol etmek, güçlerini göstermek isterler.
- Anne-babanın aşırı koruyucu ya da baskıcı tutumu, çocuğun kapasitesine yönelik kuşkulara ve utanç duygusuna yol açacaktır.

3. Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu (3 -6 yaş):

- Çocuğun motor ve dil gelişimi, onun daha meraklı olmasına ve daha atılgan olmasına olanak sağlar.
- Çocuğun kendini ve çevresini keşfedebilmesi için yetişkinlerin gerekli yaşantıları kazanmasına olanak sağlaması gerekir.
- Doğal merakından dolayı çok sık azarlanan ve engellenen çocukta suçluluk duygusu gelişir.

4. Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu (6-12 yaş):

- Çocuğun okula başlamasıyla sosyal dünyasında büyük bir genişleme meydana gelmiştir.
- Çocukta iş planlama, işbirliği yapma, öğrenme ve iş başarma özel bir öneme sahiptir.
- Başarma çalışkanlık duygusunu getirir.
- Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardım eder.

- Çocukların çabaları desteklendiğinde, çalışma ve başarılı olma davranışları gelişir; ancak sürekli olarak eleştirilen, desteklenmeyen, beğenilmeyen çocuklar aşağılık duygusu geliştirirler.

5. Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (12 - 18 yaş):

- "Ben kimim?", "Çocuk mu yoksa yetişkinmiyim?" soruları çok önemlidir.
- Ergen bu dönemde arayış içindedir.
- Eğer başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse, kendine güvenen bir kişi olarak yaşamını sürdürebilir ve başarılı olur.
- Aksi durumda rol karmaşası, yaşamın gelecek dönemlerinde de bu kriz çözülünceye kadar devam eder.

6. Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (18 - 26 yaş):

- Ergenlik döneminde kimliğini bulan birey, kimliğini kaybetme korkusu olmadan başkalarıyla yakın ilişkiler kurar.
- Aksi durumda, başkalarıyla dostluk ilişkisi kurmada güçlük çeken birey, psikolojik bir yalnızlığa itilebilir.

7. Üreticiliğe Karşı Verimsizlik (Orta yetişkinlik):

- Kişi önceki dönemleri başarılı olarak atlatmışsa bu dönemde üretken, verimli ve yaratıcıdır.
- Çocuk yetiştirerek, evi dışında topluma yararlı işler yaparak verimli olmaya çalışır.
- Bunlardan mahrum olan bireyler bir işe yaramama duygusuna kapılabilirler.

8. Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (Yaşlılık):

- Üretken geçen bir yaşamın sağlamış olduğu doyum ile yıllarını anlamsız geçirmenin umutsuzluğu arasındaki çatışmadır.

ARKADAŞLAR DEVAM EDİLECEKTİR 6. ÜNİTEYİDE EKLERİM İNŞALLAH YOGUNLUKTAN DOLAYI GECİKMELER OLUYOR KUSURA BAKMAYIN HE BİRDE BİLGİLERİN KİTABIN KONUSU DIŞINA TAŞILMADAN KESTİRMELER YAPDIM ARA ARA FARKLI KAYNAKLAKLARLA ÇOK DAHA VERİMLİ OLUCAKTIR GÖRÜŞÜRÜZ ;)

